

Metsäalan työelämätoimikunnan tilannekuva v. 2022–2023

Työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta. Vuoden 2022 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2023 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2023 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2024 alkuvuodesta. Tarkistetut suoritustiedot julkaistaan myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla. Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisien syitten takia kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle. Siirtymäajalla olevat tutkinnot eivät sisälly määrällisiin tietoihin. Koulutuksen järjestäjien järjestämisluvuissa koulutuksen järjestäjien aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2022 tai 2023 toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella. Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

	2022	2023	2022	2023
Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset *	koko tutkinto	koko tutkinto	tutkinnon osat	tutkinnon osat
Metsäalan perustutkinto	659	574	6 909	6 622
Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala	466	376		
Metsätalouden osaamisala	170	155		
Metsäenergian tuotannon osaamisala	26	41		
Metsäkoneasennuksen osaamisala	5	10		
Ei tietoa	-	1		
Metsäalan ammattitutkinto	207	222	1 213	893
Metsäkoneenkuljetuksen osaamisala	28	28		
Bioenergian osaamisala	0	1		
Metsäkoneasennuksen osaamisala	2	1		
Metsätalouden osaamisala	169	182		
Ei tietoa	8	10		
Metsäalan erikoisammattitutkinto	29	21	125	106
Metsänkäsittelyn osaamisala	23	19		
Puunkorjuun osaamisala	6	2		
Yhteensä	895	817	8 247	7 621

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrän kehitys

Koko tutkinnon suoritukset	koko tutkinto		muutos %
	2022	2023	
Metsäalan perustutkinto	659	574	-13 %
Metsäalan ammattitutkinto	207	222	7 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	29	21	-28 %

Tutkinnon osien suoritukset	tutkinnon osat		muutos %
	2022	2023	
Metsäalan perustutkinto	6 909	6 622	-4 %

Metsäalan ammattitutkinto	1 213	893	-26 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	125	106	-15 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto tutkinnon osittain*

Opiskelun tavoitteena koko tutkinto (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Metsäalan perustutkinto	6 311	6 013	-5 %
Metsäalan ammattitutkinto	1 139	838	-26 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	125	103	-18 %

Opiskelun tavoitteena tutkinnon osia (tutkinnon osittain)	2022	2023	muutos %
Metsäalan perustutkinto	598	609	2 %
Metsäalan ammattitutkinto	74	55	- 26 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	0	3	300 %

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys sekä muutokset suorituserissä

Metsäalan perustutkinnon ja metsäalan erikoisammattitutkinnon suorituserät laskivat vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Sen sijaan metsäalan ammattitutkinnon suoritusten määrä hieman kasvoi. Tutkinnon osien suorituserät laskivat kaikissa toimialan tutkinnoissa. Vuosina 2022–2023 erikoisammattitutkinnon sekä koko tutkinnon että tutkinnon osan suorittaneiden määrä on kuitenkin ollut huomattavasti suurempi kuin aiempina vuosina. Määrää voi selittää mm. se, että erikoisammattitutkinnon suorittaminen on nopein tapa, jos tavoitteena on pätevyitä alan opettajaksi. Lisäksi erikoisammattitutkintoa on tarjottu verkkokoulutuksina.

Metsäalan perustutkintoa suoritettiin vuonna 2023 vähemmän, mutta metsäenergian tuotannon ja metsäkoneasennuksen osaamisaloilta tutkintoa suoritettiin enemmän kuin vuonna 2022. Metsäalan ammattitutkinnon suoritti yhteensä 222 opiskelijaa, eli 7 % enemmän kuin vuonna 2022. Lisäystä tutkinnon suoritukseen oli erityisesti metsätalouden osaamisalalta. Sekä bioenergian että metsäkoneasennuksen osaamisaloilta metsäalan ammattitutkinnon suoritti vuonna 2023 ainoastaan yksi henkilö.

Tutkinnot tai tutkintojen osaamisalat, joiden suorituksia on marginaalisesti

Metsäalan ammattitutkinnon bioenergian osaamisalassa on suoritettu yksi tutkinto ja metsäkoneasennuksen osaamisalalta yksi tutkinto. Metsäalan erikoisammattitutkinnon puunkorjuun osaamisalalta on suoritettu kaksi tutkintoa.

Tutkintojen järjestäminen

Järjestämisluvat / Aktiiviset koulutuksen järjestäjät

Tutkinto	Järjestämisluvat 2022	Järjestämisluvat 2023	Aktiiviset järjestäjät 2022	Aktiiviset järjestäjät 2023
Metsäalan perustutkinto	40	40	26	26
Metsäalan ammattitutkinto	22	22	16	15
Metsäalan erikoisammattitutkinto	10	10	3	3

Pohdintoja

Muutokset tutkintojen järjestämislupien määrässä

Metsäalan tutkintojen järjestämislupien määrässä ei tapahtunut muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen. Metsäalan ammattitutkinnon aktiivisia järjestäjiä oli yksi vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Tutkintojen järjestäminen sekä tutkintojen ja tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä, tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Perustutkinnoissa suoritukset jakautuvat tasaisesti eri koulutuksen järjestäjien välillä määrällisesti ja maantieteellisesti, minkä toimikunta näkee hyvänä asiana alan kannalta. Metsäalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon osalta koulutukset painottuvat kahdelle Savon alueella toimivalle koulutuksen järjestäjälle. Tätä voi selittää paitsi koulutuksen nettitoteutus myös se, että joissakin kouluissa metsänomistajakoulutukset on sijoitettu perustutkintoon (metsuri-metsäpalvelutuottaja).

Metsäalan perustutkintoja on suoritettu eniten Etelä-Savossa sekä Lapissa. Metsäalan perustutkintoa on vuonna 2022 suoritettu ruotsin kielellä 3,03 %. Vuonna 2023 ruotsinkielisten tutkintojen osuus oli 3,66 %. Vuonna 2022 metsäalan ammattitutkinnossa ruotsinkielisten osuus oli 1,45 %. Vuonna 2023 kaikki tutkinnot oli suoritettu suomen kielellä. Metsäalan erikoisammattitutkintoa on suoritettu vain suomen kielellä vuosina 2022–2023.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2022*

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Metsäalan perustutkinto	34 %	52 %	6 %	8 %
Metsäalan ammattitutkinto	62 %	33 %	4 %	1 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	100 %	-	-	-

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen 2023*

Tutkinto	työpaikka	oppilaitos	työpaikka ja oppilaitos	ei tietoa
Metsäalan perustutkinto	36 %	52 %	7 %	5 %
Metsäalan ammattitutkinto	57 %	37 %	5 %	1 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	96 %	4 %	-	.

*luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Ammatillisten tutkinnon osien kaksikantaisuuden toteutuminen arvioinnissa 2022 ja 2023*

Tutkinto	opettaja ja työelämän edustaja 2022	opettaja ja työelämän edustaja 2023	ei tietoa 2022	ei tietoa 2023
Metsäalan perustutkinto	44 %	46 %	3 %	3 %
Metsäalan ammattitutkinto	71 %	76 %	1 %	1 %
Metsäalan erikoisammattitutkinto	85 %	92 %	0 %	0 %

*luvuissa ei ole mukana yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet eikä tunnustetut tutkinnon osat

Opiskelijapalautteen keskiarvot* (päättökysely)

Tutkinto	keskiarvo näyttö 2022	keskiarvo näyttö 2023	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2022	keskiarvo kaikista kysymysryhmistä 2023
Metsäalan perustutkinto	4.4	4.4	4.2	4.2
Metsäalan ammattitutkinto	4.5	4.6	4.3	4.3
Metsäalan erikoisammattitutkinto	4.6	4.1	4.3	3.7

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Metsäalan perustutkinto	3.8	3.9
Metsäalan ammattitutkinto	-	3.7

Metsäalan erikoisammattitutkinto	4.6	-
----------------------------------	-----	---

* Arviointiasteikko 1-5

Työpaikkaohjaajakysely 2022–2023*

Tutkinto	keskiarvo 2022	keskiarvo 2023
Metsäalan perustutkinto	3.9	4.0
Metsäalan ammattitutkinto	4.6	3.4
Metsäalan erikoisammattitutkinto	-	4.4

* Arviointiasteikko 1-5

Pohdintoja

Metsäalan perustutkinnoissa työpaikalla suoritettavien näyttöjen osuus on hieman kasvanut edellisestä vuodesta. Vastaavasti metsäalan ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon osalta se on laskenut. Myös "ei tietoa" osuus on laskenut perustutkintojen osalta verrattuna vuoteen 2022.

Työelämätoimikuntaa pohdituttaa miksi metsäalan ammatti- ja erikoisammattitutkinnon näytöistä osa on siirtynyt oppilaitoksiin takaisin verrattuna vuoteen 2022? Onko syynä vierailukäynneillä esille tullut yhteistyöyritysten vaatimustason nosto opiskelijoiden suhteen, huomioiden nykypäivän työelämän vaatimukset?

Metsäalan ammatillisista tutkinnon osista suuri osa tehdään oppilaitoksissa. Oppilaitosnäytöt korostuvat opintojen alkuvaiheessa ja koneellisissa tutkinnon osissa. Opintojen alkuvaiheen oppilaitospainotusta selittää opiskelijoiden ajokortittomuus ja osaamisen taso. Perustutkinnoissa työpaikalla suoritettujen näyttöjen kasvun selittää "ei tietoa" osuuden lasku suhteessa vuoteen 2022. Toimikunnan havainnon mukaan osa oppilaitoksissa järjestettävistä näytöistä olisi mahdollista suorittaa myös työelämässä. Työelämätoimikunta näkee, että ohjeistusta näyttöjen suorituspaikan kirjaamisesta on hyvä edelleen selkeyttää ja yhtenäistää koulutuksen järjestäjien suuntaan Opetushallituksen toimesta.

Ammattitutkinnoissa suuri osa tutkinnoista suoritetaan metsätalouden osaamisalalla (nimike metsätalousyrittäjä), joka on suunnattu metsänomistajille, jotka tekevät käytännön harjoittelua ja näytöt omassa metsässään. Mahdollisesti eri oppilaitoksilla voi olla vaihteleva käytäntö siitä, miten omassa metsässä suoritettu näyttö kirjataan. Työelämätoimikunta näkee, että kyseessä on työpaikalla suoritettu näyttö, kun tutkinnon suorittajalla on Y-tunnus.

Kaksikantaisuus arvioinneissa näyttää yhä nousseen, mikä ilahduttavana asiana merkillä pantakoon. Perustutkinnoissa kaksikantaisuus jää yhä alle 50 prosentin osuuteen, mutta ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa osuus ylittää jo 75 prosentin rajapyykin.

Eroja tutkintotyyppien välillä selittävät näyttöjen suorituspaikat. Perustutkinnoissa yli puolet näytöistä tapahtuu oppilaitoksessa ja todennäköisesti näyttötilaisuuksiin ei aina saada houkuteltua mukaan työelämän edustajaa. Laaja työelämäverkosto sekä selkeät ja riittävät kustannusten korvaamisperusteet helpottanevat työelämän edustajien saamista mukaan oppilaitosnäyttöihin. Tietyissä tutkinnon osissa lähestulkoon kaikki opiskelijat suorittavat näyttönsä oppilaitoksessa, mutta opintojen loppuvaiheessa osaavimmat opiskelijat ovat jo siirtyneet usein työelämään ja oppilaitoksella näyttönsä antavien työelämävalmiuksissa voi olla puutteita.

Opiskelijapalautteissa päättökyselyn tulokset ovat säilyneet kokonaisuutena ennallaan vuodesta 2022. Kaikissa kysymyksissä metsäalan perus- ja ammattitutkinnon opiskelijat antoivat vuoteen 2022 verrattuna yhtä hyvät palautteet, mutta erikoisammattitutkinnon palautteiden keskiarvo laski 4,3:sta 3,7:een. Myös näyttöihin liittyvät palautteet olivat erityisesti erikoisammattitutkinnon opiskelijoiden kohdalla laskeneet voimakkaasti (4,6 => 4,1). Kysymysryhmien välillä on suuria eroja keskiarvoissa. Metsäalan ammattitutkinnon opiskelijoiden tyytyväisyys näyttöjen toteutumiseen oli hieman parantunut ja perustutkinnon opiskelijoiden pysynyt ennallaan.

Metsäalalla opiskelijoiden päättökyselyn tulokset ovat kokonaisuutena hyvin lähellä kansallista keskiarvoa. Kaikkien kysymysten kohdalla metsäalan palautteet ovat täsmälleen keskiarvossa, ja näyttöjen osalta metsäalan keskiarvo jää yhden kymmenyksen kansallisen keskiarvon alapuolella (tutkintomäärillä painotetut keskiarvot 4,2

ja 4,4 vrt. 4,2 ja 4,5). Ammattitutkinnon osalta palautteet hieman keskiarvon yläpuolella ja erikoisammattitutkinnon palautteet selvästi alle keskiarvon.

Vuonna 2023 työpaikkakyselyyn vastasi 280 työpaikan edustajaa, mikä on 37 vastaajaa enemmän kuin vuonna 2022. Kuitenkin vain metsäalan perustutkinnon osalta vastauksia oli riittävästi, jotta tulosten kehitystä voidaan verrata. Vastaukset kattavat 30 prosenttia työpaikkajaksojen päivien lukumäärästä.

Kaikki metsäalan tutkinnot mukaan luettuna työpaikkakyselyn keskiarvo parani edellisestä vuodesta aavistuksen verran (3,83 => 3,87). Kansalliseen keskiarvoon (2022: 4,11 ja 2023: 4,10) verrattuna metsäalan tutkinnot saavat kuitenkin yhä edelleen selvästi keskiarvoa heikompia arvioita.

Oppisopimustyöpaikat olivat antaneet vuonna 2023 hieman parempia palautteita metsäalan työpaikkakyselyyn kuin koulutussopimustyöpaikat. Syynä voi olla se, että oppisopimuksella työskentelevät opiskelijat ovat jo selvästi harjaantuneempia työtehtäviin kuin koulutussopimuksella opiskelevat ja työpaikan tarve koululta saamaansa tukeen on siten vähäisempi.

Heikoimmat arvosanat työpaikkapalautteissa tulivat väittämiin:

- Oppilaitos tiedottaa hyvin ammatilliseen koulutukseen liittyvistä yhteistyön mahdollisuuksista
- Oppilaitoksella on kyky kehittää toimintaansa saamansa palautteen perusteella
- Olemme tyytyväisiä oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista

Työpaikan tarpeet työssäoppimisen järjestämisessä otetaan hyvin huomioon oppisopimuksissa mutta ei koulutussopimusten perusteella järjestetyissä jaksoissa. Erilaiset sopimukset sijoittunevat ajallisesti eri vaiheisiin opintoja. Oppisopimuksen perusteella työelämässä oppimassa olevilla on yleensä paremmat taidot ja oletettavasti myös korkeampi motivaatio. Oppisopimuksessa saattaa olla myös kytkentää jo tulevaan rekrytointiin.

Koulutus- ja oppisopimusten laadintaan liittyvien käytännön asioiden järjestelyihin oli selkeää tyytymättömyyttä noin joka seitsemännessä työpaikkapalautteessa ja osittaista tyytymättömyyttä myös noin joka seitsemännessä työpaikalla. Sopimukset luovat raamit onnistuneelle koulutussopimuksen tai oppisopimuksen perusteella tapahtuvalle työelämässä oppimiselle. Siksi tyytymättömien osuutta olisi tärkeää saada alennettua eli huomiota on kiinnitettävä sopimustoiminnan ja sopimusehtojen laatuun.

Työpaikkaohjaaja-kyselyn rahoituskausi ei käy yksiin tilannekuvan 2022-2023 kanssa, vaan lukuarvot ovat hieman pidemmältä ajanjaksolta: kolme kautta: 1.7.2021 - 30.6.2024 saakka, aina aineiston analysointiin 10.5.2024 saakka.

Metsäalan perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoon työelämäpalautetta antaneita yrityksiä on ollut tällä ajanjaksolla 715 kappaletta ja työpaikkajaksojen päivien lukumäärä 117 510. Työpaikkajaksojen keskimääräinen kesto oli 72 vuorokautta. 43 prosenttia vastanneista oli tyytyväinen oppilaitoksen toimintaan järjestää työelämässä oppimista (täysin samaa mieltä) ja 30 prosenttia jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin tai täysin erimielä oli 10 prosenttia vastanneista.

Yhteistyö oppilaitoksen kanssa nähtiin sujuvaksi (osittain, jokseenkin ja täysin samaa mieltä) työelämäpalautteen antajista 94 prosentin mukaan. Saman prosenttiosuuden sai kysymys "Oppilaitos varmisti, että työtehtävät edistävät opiskelijan oppimista suunniteltujen tavoitteiden mukaisesti". Heikoimmat arviot tulivat kysymyksiin "Oppilaitos tarjosi riittävästi tukea oppilaan oppimisen ohjaamiseen" ja "Oppilaitos tarjosi riittävästi tukea opiskelijan osaamisen kehittymisen arvioimiseen ja palautteen antamiseen opiskelijalle", missä täysin ja jokseenkin eri mieltä oli 13 prosenttia vastanneista.

Kyselyn väittämiin annettujen kaikkien vastausten keskiarvo (perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) asteikolla 1-5 (täysin eri mieltä - täysin samaa mieltä) oli 3,98, joka oli painotettu työpaikkajaksojen kestolla. Metsäalan perustutkinnon keskiarvo oli suunnilleen keskiarvon mukainen: 3,93. Metsäalan ammattitutkinnon vastaavasti hieman alempi: 3,67. Metsäalan erikoisammattitutkintoon oli vastannut kolme yritystä ja otanta oli täten hyvin pieni: 4,41. Kaikkien perustutkintojen keskiarvo oli 4,07, ammattitutkintojen 4,17 ja

erikoisammattitutkintojen 4,17 ja kaikkien alojen keskiarvo oli 4,11, joten metsäala jäi työpaikkaohjaajakyselyssä hieman kaikkien alojen keskiarvojen alle.

Näyttöympäristöt ja niiden soveltuvuus osaamisen osoittamiseen

Näyttöympäristön soveltuvuus osaamisen osoittamiseen varmistetaan mm. siten, että kuvataan näyttöön soveltuva työpaikka ja työtehtävä lähtökohtaisesti mahdollisimman tarkasti. Tavoitteena on osoittaa osaaminen mahdollisimman todenmukaisessa ympäristössä. Näyttöympäristö ei saa olla puutteellinen ja esimerkiksi taimikonhoitoon tulee etsiä kohde, johon tehdään taimikon harvennus, eikä pelkkää perkausta, jottei vaatimusten rima alitu. Vastaavasti puunkorjuupalveluissa pitää olla todellinen leimikkokohde, eikä taajama- tai tonttihakkuu sovellu tähän, vaan kyseessä tulee olla oikea talousmetsän puunkorjuukohde. Samoin on erikoispuiden kaadon näytössä, jonka tulee sisältää sekä korityöskentelyä että suorakaadon.

Näyttöympäristön valinnassa pohditaan myös, voidaanko samalla näyttöympäristöllä mahdollisesti suorittaa useampi eri näyttö samalla kerralla. Näytöt toteutetaan pääosin aidoissa työtehtävissä, joko oppilaitoksen opetustyömailla tai työelämässä. Oppilaitos saattaa käyttää näyttöympäristöinä työnantajien tarjoamia näyttöympäristöjä. Sopimuksia tehdessä varmistetaan mm., että kaikilla yrityksillä on y-tunnukset ja muut vaadittavat asiat kunnossa. Oppilaitoksen opetustyömailla soveltuvuuden varmistaminen etukäteen on helpompaa kuin työnantajien tarjoamissa näyttöympäristöissä. Näyttöympäristön sopivuudesta keskustellaan opiskelijan kanssa etukäteen ja otetaan hänen näkemyksensä asiassa huomioon. On myös huomioitavaa, että työelämässä käytettävissä oleva kalusto ei välttämättä aina vastaa laadultaan ja ominaisuuksiltaan koulun nykyaikaista opetuskalustoa, mikä voi vaikuttaa näytön antamiseen.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Metsäalan työelämätoimikunta kysyi vierailukäynneillään oppilaitoksilta perusteluja muualla kuin työmailla järjestettävälle näytölle. Oppilaitosten mukaan annettu näyttö kirjataan usein työpaikalla annetuksi, silloin kun se on tehty oppilaitoksen työmaalla, jossa työskennellään tilaajalle, kuten esimerkiksi Metsähallitukselle. Perusteluna oli, että koulu on sopimussuhteessa tilaajaan ja työnteon vaatimukset ovat yhtäläiset kuin muillakin ulkopuolisilla työnantajilla.

Oppilaitokset perustelivat oppilaitoksissa järjestettäviä näyttöjä pääasiallisesti opiskelijan alaikäisyydellä. Alaikäisyys luo haasteita työmaalle liikkumiseen ajokortittomuuden vuoksi, jos kodin lähellä ei ole kohtuullisella etäisyydellä sopivaa työpaikkaa, joka täyttäisi näyttöympäristön edellytykset. Opiskelijoiden alaikäisyyden takia valvontaa ja opastusta tarvitaan opintojen alkuvaiheen tutkinnon osissa enemmän, joten näiden tutkinnon osien näytöt tehtiin usein oppilaitoksissa. Esimerkkeinä ovat pakollisten tutkinnon osien "Metsän hoito ja hyödyntäminen" (20 osp, 105990), sekä "Puunkorjuupalvelut" (30 osp, 105994) näytöt, jotka tehtiin usein ensimmäisten joukossa raivaus- ja moottorisahalla.

Mikäli opiskelija ei ole saanut työpaikkaa, jossa voisi hankkia ja näyttää osaamistaan, tehdään näyttö oppilaitoksessa. Oppilaitosten edustajien mukaan esimerkiksi ajokoneenkuljettajaopiskelijoille on yhä haastavampi löytää hyviä harjoittelupaikkoja, ja samaa ovat viestittäneet myös työelämän edustajat. Harjoittelupaikkoja on vaikea tarjota, koska alan tuotosvaatimukset ovat niin korkeita ja uuden metsäkoneenkuljettajan tulisi olla nopeasti tuottava. Opettajien mukaan oppilailta vaaditaan nykyisin liikaa liian aikaisin.

Työpaikalla järjestettävän näytön voi täydentää oppilaitoksella siltä osin, kuin osaamista ei ole voitu työpaikalla osoittaa. Yksi esimerkki nykyisin usein oppilaitoksessa toteutettavasta näytöstä on metsäkoneen huollon näyttö. Työpaikoilla on enenevässä määrin huoltosopimuksia konevalmistajien kanssa ja siellä huollot suorittaa konevalmistajan asentaja. Tällöin näytön suorittamiseen työpaikalla ei tarjoudu mahdollisuutta. Erityistä tukea saavan opiskelijan näyttö voidaan toteuttaa oppilaitoksessa, mikäli tältä osin on tehty päätös ammattitaitovaatimuksista poikkeamisesta tai osaamisen arvioinnin mukauttamisesta.

Yleistykset oikaisupyyntöistä

Ei oikaisupyyntöjä vuosina 2022–2023.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Vuonna 2022 toimikunnalle saapui yksi ministeriön lausuntopyyntö osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta. Toimikunta ei voinut tämän kohdalla antaa puoltavaa lausuntoa. Vuonna 2023 toimikunnalle saapui kaksi ministeriön lausuntopyyntöä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista. Näistä toiseen toimikunta antoi puoltavan ja toiseen ei puoltavan lausunnon. Vierailukäynneillä toimikunta on tutustunut osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmiin eikä ole havainnut niissä puutteita.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Jokaisen pitäisi päästä tekemään työtä, jonka tuntee merkitykselliseksi ja sitä tehdessään on tunne siitä, että voi vaikuttaa omaan työhönsä ja työympäristöönsä rakentavasti sitä kehittäen. ARVO-palautteiden (päättökysely) perusteella henkilökohtaistaminen on edelleen hyvällä tasolla. Esimerkiksi 85 prosenttia vastanneista sai vaikuttaa opintojensa suunnitteluun, 75 prosentilla HOKSIA päivitettiin ja 77 prosentilla opintojen aikana muualla hankittu osaaminen selvitettiin ja HOKS päivitettiin. 75 prosenttia osallistui myös näytön suunnitteluun.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa toimikunnan näkemyksen mukaan

Opiskelijapalautteen arviot olivat kauttaaltaan sangen hyvät. Työpaikkapalautteet olivat kohtuullisen hyviä keskimäärin, mutta kehittämiskohteita löytyy. Työpaikkapalautteen perusteella olisi kiinnitettävä huomiota yhteistyömahdollisuuksiin ja niistä tiedottamiseen, oppisopimusten ja koulutusopimusten laatuun, työpaikan tarpeiden huomioonottamiseen sekä koululle annetun palautteen näkymiseen kehittämisessä.

Vierailukäynneillä on todettu seuraavia kehittämiskohteita:

- Työelämälähtöisyyden lisääminen
- Yhteistyön lisääminen työelämän kanssa
- Työpaikkaohjaajien määrän kasvattaminen (työpaikkaohjaajapankki)
- Näyttöjen osuuden kasvattaminen työelämässä
- Resurssien ja opettajien määrällinen lisäys (esim. oppivelvollisuus tuonut lisäkuluja, mutta ei lisärahoitusta. Hankkeiden kautta saatu toteutettua joitain laitehankintoja, kuten simulaattorin hankinta. Opetusmetsän kompensatoriraha kattaa joitain kuluja)
- Opiskelijat toivovat lisää konetyöaikaa
- Arvo-palautteista saadun tiedon hyödyntämispotentialin laadullinen ja määrällinen kasvattaminen toiminnan ja opetuksen kehittämisessä.
- Valmistuneiden ARVO-palautteen vastausprosentin nostaminen
- Pääsy- ja soveltuvuuskokeille olisi ehkä tarvetta
- Arvosanasta päättää kaksi arvioijaa, joista toisen tulee olla työelämän edustaja. Arviointilomakkeeseen tulisi kirjata syy miksi käytetty arvioitsijana kahta opettajaa ilman työelämän edustusta.
- Lisäksi arviointilomakkeeseen tulisi kirjata miten arviointiperusteita on sovellettu suoritukseen. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017, 55 §)
- Oppilaitoksen yhteydenpidon lisääminen työpaikan kanssa opiskelijan harjoittelujaksolla.

Yhteiset tutkinnon osat ja niiden osa-alueet

Vuorovaikutukseen, viestintään ja työelämäosaamiseen liittyvät tiedot ja taidot ovat yhä tärkeämpiä. YTO-opinnoissa olisi tärkeää saada ne sisällöllisesti muokattua sellaiseksi, että ne ovat kytköksissä ja mahdollisimman paljon sovellettavissa opiskelijan valitseman osaamisalan opintoihin ja sittemmin ammattiin. Talousmatematiikan soveltaminen olisi hyvä olla pakollisissa opinnoissa. Osa ammatteihin valmistuvista ryhtyy yrittäjiksi taikka jatkavat perheensä yritystoimintaa. Etenkin heille talousmatematiikka olisi tärkeää.

Tutkintojen perusteiden ja tutkintorakenteen toimivuus

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus ja kokemukset tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Päivitetyt perustutkinnon perusteet ja ammattitaitovaatimukset vastaavat pitkälti työelämän vaatimuksia. Työelämästä tuleva palaute kertoo siitä, että useat metsäkoneenkuljetuksen opiskelijat näyttävän läpäisevän opinnot liian vähäisellä konetuntimäärällä, mikä aiheuttaa haasteita työelämään siirryttäessä. Koulusta valmistuneet eivät läheskään aina osaa sanoa, paljonko heillä harjoittelutunteja on takana. Työnantajat arvostaisivat sitä.

Metsäkoneenkuljetuksen osaamisalan alla on metsäkoneen kuljetus, puutavara-auton kuljettaminen sekä terminaalitöitä. Puutavara-auton status olisi muutettava itsenäiseksi osaamisalaksi. Se auttaisi etenkin opiskelijoiden rekrytoinnissa alan koulutukseen.

Terminaalikoneenkuljettajan pakollisissa tutkinnon osissa on mukana kestävä metsän hoito ja hyödyntäminen, mikä olisi syytä siirtää pakollisista tutkinnon osista valinnaisiin. Kestävän metsien hoidon osiosta hyödyllistä terminaalikoneenkuljettajalle on lähinnä toimintaympäristön hahmotus, metsien sertifiointin ymmärtäminen sekä turvallinen työskentely. Tämä osio on mm. puutavara-auton kuljettajilla ja metsäkoneasentajilla valinnaisena.

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Suoritetilastosta on haasteellista eritellä valinnaisten tutkinnonosien suorituspäätyä, tilasto ei ota kantaa onko tutkinnon osa tehty valinnaisena vai pakollisena. Osa tutkinnon osista on toisilla osaamisaloilla pakollisia ja toisilla osaamisaloilla valinnaisia. Esim. yritystoiminnan suunnittelu on pakollinen tutkinnon osa metsuri-metsäpalvelun tuottajilla ja yhteinen ammatillinen valinnainen muilla osaamisaloilla. Valinnaisuus näyttäisi toteutuvan tutkintojen suorittamisessa. Metsäalalla tehdään paikallisia tutkinnon osia, yhteisiä ammatillisia valinnaisia, valinnaisia toisista ammatillisista tutkinnoista, esim. autoalalta ja rakennusosalta. Kuljetusalan perustason ammattipätevyyttä tehdään määrällisesti eniten.

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai ammattitaidon osoittamistavoista

Työelämän edustajia tulee kuulla tutkinnon perusteiden uudistamisessa. Työelämän edustajat tuntevat työelämän vaatimukset ja tarpeet parhaiten. Tätä yhteistyötä kannattaisi kehittää. Muutakin yhteistyötä olisi hyvä kehittää opiskelijoiden, koulutuksen järjestäjien ja Opetushallituksen kesken.

Muuta liittyen tutkinnon perusteisiin ja tutkinnon muodostumiseen

Metsäalan perustutkinto uudistui vuoden 2024 alussa. Vuonna 2023 noudatettiin siis vielä "vanhaa" tutkinnon rakennetta ja arviointiasteikkoa. Vuonna 2023 käytössä ollut tutkinto ei työelämätoimikunnan edellisessä tilannekuvaraportissa kirjaaman näkemyksen mukaan vastannut enää kaikilta osin työelämän tarpeita. Varsinkin alhaisemmillä arvosanoilla valmistuneiden osaamisen ei nähty vastaavan työelämän tarpeita.

Uusien perustutkinnon perusteiden ja arviointiasteikon toimivuus nähdään muutamien vuosien kuluessa, kun ensimmäiset opiskelijat valmistuvat ja siirtyvät työelämään. Erityisen kiinnostavaa on nähdä, miten metsäkoneenkuljetuksen osaamisalalla käyttöön otettujen uusien tutkintonimikkeiden - terminaalikoneenkuljettaja ja puutavara-auton kuljettaja - koulutustarjonta, hakijamäärät ja työelämäpalaute kehittyvät.

Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rakenteet säilyivät ennallaan. Erityisesti erikoisammattitutkintoja on laajemmin toteutettu vasta parina viime vuonna, joten niiden toimivuudesta on tässä vaiheessa vaikea lausua kovinkaan paljoa. Tutkintojen määrän hidaskasvu voi johtua esimerkiksi tutkinnon haastavuudesta, eli kaikilla koulutuksen järjestäjillä ei kenties ole ollut riittäviä resursseja opetuksen järjestämiseen tai esim. työnjohtotason yritys yhteistyöverkoston kehittymättömyydestä.

Erikoisammattitutkinto on nähty tärkeänä väylänä erityisesti käytännön osaajien kouluttautumiselle ammatillisiksi opettajiksi. Tutkinto antaa myös mahdollisuuden tarjota metsätoimihenkilöille syventävää lisä- ja täydennyskoulutusta yksittäisistä teemoista. Ammattitutkinto toiminee tällä hetkellä hyvin ainakin metsätalouden osaamisalan osalta ja tuottaa erityisesti metsätalousyrittäjiä toimialan tarpeisiin. Olisi harkittava puutavara-auton kuljettajan nostamista omaksi osaamisalaksi, sen ollessa jo oma tutkintonimikkeensä. Tutkinnon osaamisalojen pakollisten ja valinnaisten tutkinnon osien suhde on sopiva. Valinnaisten monipuolisuus on riittävä.